

Kommunbygderådet i Hudiksvalls kommun
Strandskyddsarbetsgruppen

Förslag till
Utredningen om översyn av strandskyddet (M 2019:01)

Förslag på ändringar i strandskyddslagstiftningen

Strandskyddet har två syften: att långsiktigt trygga allmänhetens tillgång till strandområden och att bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet. Strandskyddslagstiftningen har en inbyggd konflikt mellan å ena sidan äganderätten, å andra sidan allmänhetens tillgång till strandområden samt goda livsvillkor för djur- och växtlivet.

I dag tar lagstiftningen starkt parti för allmänhetens tillgång till strandområden och goda livsvillkor för djur- och växtlivet. Allmänhetens tillgång samt djur- och växtlivsskyddet, som är viktiga, måste hanteras på annat sätt, till exempel genom att inrätta fler nationalparker, naturreservat och biotopskydd.

Lagstiftningen tar sin utgångspunkt i en urban norm, som inte är relevant för glesbygd, landsbygd, småorter och mindre tätorter. Lagstiftningen tar inte heller tillräcklig hänsyn till exploateringsgraden i olika områden. Strandskyddslagstiftningen måste därför bli asymmetrisk, det vill säga med generös tillämpning och dispensmöjligheter i lågexploaterade områden, kommuner och regioner. Sverige bör, som i Norge, delas in i områden med olika stränghetsgrader för strandskydd och strandskyddsdispens.

Ändringar i strandskyddslagstiftningen

Generella strandskyddet är 50 meter från strand. Länsstyrelsen och andra statliga myndigheter ska inte kunna införa strandskydd på längre avstånd från vatten än 50 meter vid normalvattenstånd. Kommuner ska däremot kunna införa strandskydd på upp till 150 meter inom sin kommun.

Särskilt skyddsvärda strandpartier, som kan behöva strandskydd på mer än 50 meter eller som inte omfattas av ett förändrad strandskydd, bör få strandskydd genom att området blir nationalpark, naturreservat eller får biotopskydd.

Strandskyddet slopas för diken och anlagda vatten samt för alla vattendrag utan vattenföring året om.

Strandskyddet slopas för bäckar och åar med liten vattenföring, mätt i årsmedelvattenföring på högst 1 000 liter per sekund.

Strandskyddet slopas för sjöar och vattendrag på under 15 hektar.

Strandskyddet slopas för områden som är så kallad landsbygdsutveckling i strandnära lägen, LIS-områden, och för områden med detaljplan.

Om strandskyddet har varit upphävt i en detaljplan och planen upphör att gälla eller ersätts av en ny detaljplan, ska strandskyddet inte återinrättas.

Strandskyddet slopas i detaljstyrningsgrad. Exempelvis ska markägare inte behöva strandskyddsdispens för parkgallring, slyröjning, gräsklippning och stigar på strandskyddat område.

Enfamiljshus och mindre flerfamiljshus – som människor vill bo i för att kunna få en attraktiv bosättning i strandnära lägen utanför större tätorter – är en viktig del av en landsbygdssäkring och förstärkning av små kommuners, landsbygdskommuners och glesbygdskommuners utveckling. Denna utveckling måste staten främja. Därför ska strandskyddet slopas för mindre, enstaka tomter på icke högexploaterade stränder.

Den så kallade hemfridszonen måste bli större till ytan.

Undantag från strandskyddslagstiftningen

Strandskyddet gäller i dag inte för jordbruks-, skogsbruks-, fiske- och rennäringsverksamhet. Vi vill att detta ska utvidgas till att gälla trädgårds- och besöksnäringens verksamhet samt annan verksamhet, som är beroende av strandnära läge och som i dag har problem med att få dispens.

Undantag från strandskyddet ska gälla oberoende av omsättning i verksamheten.

Lagen måste också bli tydligare, så strandskydd inte går att hävda för byggnation på mark som är undantagen från strandskyddslagstiftningen.

Prövning av strandskydd

Kommunerna beslutar om strandskydd utan överprövning av länsstyrelserna. Beslut kan överklagas av den som söker dispens eller av Naturvårdsverket eller annat centralt statligt organ som riksdagen utser.

I dag har länsstyrelserna en märklig roll i strandskyddsprövningen. Länsstyrelserna har en överprövning, som inte är motiverad när det finns domstolar för detta (mark- och miljödomstolen). Länsstyrelserna har ingen demokratisk styrning, som gör att överprövningen kan bli föremål för hantering i folkvald nämnd eller styrelse. Dessutom varierar tillämpningen mellan olika län. Länsstyrelsen Gävleborg har en oerhört restriktiv tolkning av strandskyddslagstiftningen, vilket innebär stora problem, inte bara för att få dispens, utan också vilka den ska tillämpningen på.

Länsstyrelserna slopas i strandskyddsprövning. Här får mark- och miljödomstolarna – som i dag hanterar frågor inom miljöbalken, fastighetsbildningslagen samt plan- och bygglagen – ensamt ansvar för att hantera överklaganden av beslut om strandskydd.

Dispens från strandskydd

Dagens strandskyddslagstiftning ger möjlighet till dispens om området:

1. är ianspråktaget på ett sätt som gör att det saknar betydelse för strandskyddets syften;
2. är väl avskilt från stranden av till exempel en större väg eller järnväg;
3. behövs för en anläggning som måste ligga vid vatten och behovet inte kan tillgodoses utanför området;
4. behövs för att utvidga en pågående verksamhet och utvidgningen inte kan genomföras utanför området;
5. behöver användas för att tillgodose ett angeläget allmänt intresse som inte kan tillgodoses utanför strandskyddsområdet;
6. behöver användas för att tillgodose ett annat mycket angeläget intresse.

Dispensmöjligheterna måste vidgas, till exempel genom att

1. området är ianspråktaget eller ligger i direkt anslutning till ianspråktaget område,
2. området är avskilt från stranden av till exempel en allmän väg men också mindre privat väg eller stig;
3. området omfattar en anläggning som måste ligga vid vatten, exempelvis brygga, båthus och bastu;
4. området behövs för att utvidga en pågående verksamhet, oberoende om utvidgningen kan gå att genomföra utanför området;
5. området behövs för att tillgodose ett allmänt intresse, oberoende om utvidgningen kan tillgodoses utanför strandskyddsområdet;
6. området behövs för att tillgodose annat angeläget intresse;
7. området är en så kallad lucktomt;
8. området kan utvidgas med utbyggnad av befintlig byggnad eller nybyggnation av byggnad i anslutning till befintlig byggnad inom strandskyddsområde;
9. område kan ha boplikt (krav på att ägaren ska vara mantalsskriven på fastigheten under visst antal år) eller ha näringsverksamhet, där mer generös tillämpning gäller;
10. området som är ianspråktaget utan strandskyddsdispens ska ha preskriptionstid på 25 år.

Andra förändringar

Fastighetsbildningslagen måste också ses över, så det går att göra fastighetsreglering i strandskyddsområde, vilket främst Lantmäteriet hindrar i dag.

Några lokala exempel från Hudiksvalls och Nordanstigs kommuner

Hudiksvall, Delsbo Myra 22:1

Fastighetsägaren har lantbruksfastighet, som han har tre tomter på, som han fått förhandsbesked på bygglov 2016. Dessa ligger cirka 150 meter från Sördellen och har sommarstugor och väg mellan Sördellen och tomterna. Markägaren får höra av Lantmäteriet att det inte vill genomföra någon avstyckning, eftersom Länsstyrelsen kommer att säga nej till bygglov när Länsstyrelsen kommer att utöka strandskyddet igen till 200 meter 2017 – trots att både väg och bebyggelse finns mellan planerade hus och Sördellen. Det blir moment 22. Fastighetsägaren kan inte söka bygglov och lantmätaren tänker inte stycka av tomterna för att han bedömer att Länsstyrelsen kommer att säga nej till strandskyddsdispens.

Hudiksvall Långvind 1:2

Länsstyrelsen har i september 2020 inte godkänt Hudiksvalls kommuns beslut om att ge strandskyddsdispens för att ett besöksnäringföretag ska få köpa mark för att säkra expansion av sin verksamhet, utan hänvisar den till byggnadsnämnden för förnyad behandling. Dispensen handlar inte om att uppföra byggnader (vilket naturligtvis blir föremål för strandskyddsdispens och bygglovs-hantering), utan bara om att köpa mark för att anlägga stigar, göra slyröjning och annat, som ökar allmänhetens tillgång till strandområdet och inte försämrar goda livsvillkor för djur- och växtlivet.

Nordanstig

Nordanstig Nordanå 2:2

Länsstyrelsen och sedan mark- och miljödomstolen har inte godkänt strandskyddsdispens och bygglov för att ett besöksnäringföretag ska få bygga två mindre hus på cirka 30 kvadratmeter vardera vid Storsjön, Nordanstig. Företaget vill expandera befintlig besöksnäringverksamhet på sin jordbruksfastighet. Tidigare är strandskyddsdispens och bygglov beviljade för hus på cirka 90 kvadratmeter i direkt närhet till dessa två mindre hus.

Hudiksvall den 17 september 2020

Bygderådet i Hudiksvalls kommun

Jörgen Bengtson
ordförande för Arbetsgruppen för strandskydd

Kungsgården Långvind
825 96 Enånger
telefon: 0650-822 33
mobil: 070-660 55 60
e-post: jorgen@langvind.com